

Könyvtárostánár zárószigorlati tételek PTE BTK

1. A tudásalapú társadalom jellemzői és az élethosszig tartó tanulás. Az információs társadalom fogalma, jellemzői. Az információs technológia fejlődésének társadalmi hatásai, különös tekintettel az esélyegyenlőségre és az oktatásra. Nemzetközi és hazai tudásmérések (pl. PISA, PIRLS, TIMSS) főbb eredményei és gyakorlati pedagógiai konzekvenciái, különös tekintettel a könyvtárpedagógiára. A könyvtár fogalma és feladata, az információs társadalomban betöltött szerepe.
2. A kulcskompetenciák és a kritikus kompetenciák szerepe, fejlődése és fejlesztési lehetőségei a könyvtárpedagógia területén. Az információs műveltség mint kulcskompetencia fogalma és követelményrendszere a közoktatásban és a felsőoktatásban. Mutassa be példákon keresztül, hogyan fejleszhető az információs műveltség az oktatás különböző szintjein, illetve a könyvtári felhasználóképzésben.
3. A könyv mint a tudásközvetítés eszköze az információtechnológia és a számítógépes adathordozók korában. A könyvtártechnikai-technológiai fejlesztések irányai, lehetőségei és korszerű módszerei a szolgáltatások bővítésének, gyorsaságának és hatékonyságának fokozása érdekében, különös tekintettel az iskolai könyvtárakra. A könyvtárpedagógia területén alkalmazható taneszközök elemző bemutatása.
4. Formai és tartalmi feltárás a korszerű számítógépes eszközök segítségével. A hagyományos és online információkereső rendszerek formai és tartalmi feltáró gyakorlatának bemutatása, értékelése. Integrált könyvtári rendszerek és a közös katalógizálás helyzete és problémái. Innovatív módszerek és pedagógiai eljárások az információs műveltség oktatásában.
5. A könyvtár mint ismeretgazdálkodó intézmény. A mai magyar könyvtári rendszer ismertetése. Az oktatási expanzió és az iskolai szelekció gyakorlati következményei az iskolai könyvtárban. Határozza meg az iskolai könyvtár feladatait, különös tekintettel az információs műveltség fejlesztésére.
6. A magyar könyvtárügy szervezete, mai helyzete és fejlesztésének koncepciói. A könyvtárügyet érintő legfontosabb hazai és nemzetközi jogszabályok. A mai magyar iskola működését meghatározó jogszabályok. Jellemezze a magyar iskolai könyvtárak helyzetét a nemzetközi elvárások (IFLA–UNESCO) és a jogszabályi követelmények tükrében. Ismertesse saját tapasztalatait.
7. A könyvtári tájékoztatás fogalma és eszközrendszere. A tájékoztatás eszközeinek főbb típusai, a faktografikus és irodalomfeltáró eszközök műfaji kérdései, hagyományos (nyomtatott) és modern (elektronikus) megjelenési formái. Tartalomszolgáltatás, adatbázisok és honlapok az iskola- és nevelésügyben. Egy hazai és egy külföldi szakirodalmi adatbázis bemutatása. Kommunikációs konfliktusok az iskolában és a kommunikációs zavarok elhárításának technikái az iskolai könyvtárban.

8. A gyűjtőkör fogalma. Az állományalakítás, az állományépítés és -fejlesztés, valamint az apasztás kérdései. A gyűjtőköri szabályzat, az együttműködés szerepe a dokumentumokhoz és információkhoz való egyetemes hozzáférés biztosításában. Az iskolai könyvtár gyűjteményének sajátosságai. A taneszköz-rendszer és tipológiája, infokommunikációs technológiák, digitális taneszközök és pedagógiai alkalmazásuk.
9. Értelmezze a könyvtárpedagógia mint tudományág fogalmát, mutassa be interdiszciplináris kapcsolatait! Foglalja össze a NAT irányelveit a hazai pedagógiai gyakorlat számára a kiemelt fejlesztési területek és a kulcskompetenciák tekintetében. Tantervkészítés és tananyag-fejlesztés a könyvtárpedagógia területén.
10. A könyvtárhasználat-tan tartalmi és módszertani kérdései. Tervezés, értékelés és önértékelés a könyvtárpedagógiai munkában. Mondjon példákat a fő fejlesztési területekre és azok tartalmára, majd egy elképzelt foglalkozás/óra kapcsán említsen néhány, az oktatásban megvalósítható hatékony módszert, feladattípust!
11. A kritikai gondolkodás fogalma, tartalma, kutatásának és fejlesztésének nemzetközi és hazai tendenciái. Az irodalmi mű befogadása (irodalmi-esztétikai, nyelvészeti-kommunikációs és lélektani megközelítés). Az irodalomolvasás motivációs rendszere és közvetítő intézményei. Az iskolai nyelvhasználat társadalmi sajátosságai.
12. Az olvasást befolyásoló társadalmi, gazdasági és szociokulturális tényezők. A magyar társadalom elmúlt évtizedekbeli és mai olvasáskultúrájának főbb vonásai az empirikus kutatások tükrében. Az olvasóvá nevelés módszerei, közösségei, szervezetei és intézményei. A biblioterápia lehetőségei és eszközei a személyiségfejlesztésben. Differenciált tanítási eljárások és alkalmazásuk az olvasásra nevelésben.
13. A gyermek olvasóvá nevelése; új módszerek, megközelítések. Néhány konkrét példán, módszeren keresztül mutassa be a tantárgyaktól független és a tantárgyakhoz kötődő gondolkodási készségek fejlesztésének irányzatait! Speciális bánásmódot igénylő tanulók, tanulói csoportok az iskolai könyvtárban.
14. A média hatása a gyermek- és ifjúkorú népességre; az igényes médiahasználatra nevelés lehetőségei. Nézetek, viták, megoldások. Az internetes szolgáltatások és alkalmazásuk lehetőségei az olvasóvá nevelésben és az iskolai könyvtári munkában.
15. A tudás értelmezései, az iskolai tudás történeti, szociológiai, pszichológiai és pedagógiai megközelítései. A tudomány, az információ, az információtörténelem, az informatika és a kommunikáció fogalma – alkalmazhatóságuk a könyvtári információs rendszerekben. A tudomány és az információ viselkedése, mérési módszerei. Tudománymetria, bibliometria, hivatkozásvizsgálatok. Az SCI (Science Citation Index) felépítése.
16. Szakmai viták a mai magyar könyvtárügyben, az információs nyilvánosságban, az iskolai és olvasáskultúrában. Egy szabadon választott vitakérdés részletesebb ismertetése. A könyvtárostanár társadalmi reputációja és karrierlehetőségei.

Kiegészítő szakmódszertani irodalomjegyzék a tanári záró szigorlathoz

Kötelező irodalom:

- 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról.
- 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről.
- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről.
- Barátné Hajdu Ágnes: Bevezetés a könyvtárhasználati ismeretek oktatásába. Bp., ELTE, 2015.
- Csapó Benő: Az iskolai tudás. Bp., Osiris, 2002.
- Dán Krisztina: Iskolai könyvtári ismeretek. Bp., Könyvtári Intézet, 2002.
- Dömsödy Andrea: A könyvtárpedagógia elmélete és gyakorlata. Bp., Könyvtárostanárok Egyesülete, 2018.
- Dömsödy Andrea – Tóth Viktória (szerk.): Információztass! De hogyan? Módszertani kézikönyv az információs műveltség fejlesztéséhez. Bp., Könyvtárostanárok Egyesülete, 2024.
- Falus Iván – Szűcs Ida (szerk.): A didaktika kézikönyve. Bp., Akadémiai Kiadó, 2022.
- Horváth Tibor – Papp István (szerk.): Könyvtárosok kézikönyve 1–5. Bp., Osiris
- Sipos Anna Magdolna: Könyvtári reneszánsz: Könyvtárak az információs társadalomban 2.0. Bp., Ventus Libro, 2016.
- Ungváry Rudolf – Vajda Erik: Könyvtári információkeresés. Bp., Typotex, 2002.
- Varga Katalin: Az információtól a műveltségig. Az információs műveltség alapjai. Bp., L'Harmattan Kiadó, 2013.

Ajánlott irodalom:

- Adamikné Jászó Anna: Csak az ember olvas (Az olvasás tanítása és lélektana) Bp., Tinta, 2003.
- Agárdi Péter: Magyar kultúra és média a XXI. század elején. Pécs, PTE FEEK, 2005.
- Balázs Sándor: Az információk használata, hasznosítása és haszna. Bp., OMIKK, 1993.
- Bárdossy Ildikó (szerk.): A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei. Tanulási segédlet pedagógusok és pedagógusjelöltek számára a saját élményű tanuláshoz. Pécs–Bp., PTE, 2002.
- Berek Józsefné et al.: A tanulásban akadályozott fiatalok szociális beilleszkedése kertpedagógia segítségével. = Acta Agronomica Óváriensis, 2017. 2. pp. 115–146.
- Béres Judit: „Azért olvasok, hogy éljek”. Szöveg, olvasás és lélektani munka a biblioterápiában. = Pannonhalmi Szemle, 2014. 2. pp. 59-69.
- Bús Imre (szerk.): Gyermekek különböző és hasonló kultúrákban. Pécs, PTE IGYK, 2013.
- Dömsödy Andrea et al. (szerk.): Információzz! De miért? Színes útmutató az információ és a könyvtárak használatához. Bp., Könyvtárostanárok Egyesülete, 2021.
- Ranschburg Jenő: Áldás vagy átok? Gyermek a képernyő előtt. Bp., Saxum, 2006.
- Szivák Judit: A reflektív gondolkodás fejlesztése. Bp., Géniusz könyvek, 2010.
- Varga Katalin, Mészárosné Szentirányi Zita (szerk.): A 21. század műveltsége: E-könyv az információs műveltségről. Pécs, PTE FEEK Könyvtártudományi Intézet, 2008. <http://mek.oszk.hu/06300/06355/html>

Pécs, 2024. október 7.